

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีศิลปวัฒนธรรมอันงดงาม และเป็นลักษณะเฉพาะที่สืบเนื่องมาแต่อดีต ซึ่งลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมเชียงใหม่ เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้ที่ตั้งชุมชนของคนเมืองเชียงใหม่ถูกเปลี่ยนมาเป็นแหล่งที่ตั้งของสถานบริการประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม เกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว เพื่อตอบสนองแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คนต่างอำเภอและต่างจังหวัดก็อพยพเข้ามาทำงานในเมืองมากขึ้น จึงทำให้เชียงใหม่ในวันนี้มีการเจริญเติบโตขึ้นเป็นอันดับสองของประเทศไทยรองจากกรุงเทพมหานคร

เมืองเชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นศูนย์กลางความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้า การพาณิชย์ และอุตสาหกรรม นอกจากนี้เชียงใหม่ยังเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ และเป็นเมืองที่รัฐบาลได้วางแนวทางให้เป็นเมืองศูนย์กลางตามแผนพัฒนาเมืองหลัก เหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองที่โตเร็วอย่างไร้ทิศทาง และความเจริญที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบมากมายทั้งต่อคน สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของเชียงใหม่ โดยเฉพาะปัญหาขยะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดการขยะ แต่เทศบาลนครเชียงใหม่ประสบปัญหาเรื่องการขาดสถานที่กำจัดขยะ โดยได้รับแรงต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ที่จะใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะ เพราะไม่ต้องการรับภาระในการกำจัดขยะของผู้อื่น โดยที่ตนไม่ได้ก่อ และกลัวว่าราคาของที่ดินของตนเองจะลดลง จึงเกิดปัญหาสะสมของการกำจัดขยะเรื่อยมา

จากปัญหาขยะของเมืองเชียงใหม่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพพจน์ของเมืองเชียงใหม่ ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ติดตามมา อาทิ ปัญหาขยะตกค้างตามเส้นทางต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหากลิ่นขยะที่รบกวนประชาชนและนักท่องเที่ยว ปัญหาเรื่องน้ำใต้ดินถูกปนเปื้อนจากการกำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักวิชาการ หรือแม้กระทั่งปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข ซึ่งจุดเริ่มต้นของปัญหาคือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวของการเพิ่มจำนวนของประชากรเมืองเชียงใหม่ พบว่าในปัจจุบันปริมาณขยะเกิด

ขึ้น 250 ตันต่อวัน และจะเพิ่มเป็น 451.8 ตันต่อวันในปี พ.ศ. 2559¹ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการเพิ่มปริมาณขยะคือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 เทศบาลนครเชียงใหม่มีการจัดเก็บรายได้จากการจัดการขยะ โดยคิดเฉพาะค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะ จากอาคารบ้านเรือน ในอัตรารายละ 20 บาทต่อเดือน จากโรงแรม ร้านสรรพสินค้า และตลาด ในอัตราราคาซาก์เมตรละ 1,000 บาท ทั้งนี้ไม่รวมถึงค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะ แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีการนำค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะมารวมเป็นรายได้ จะเห็นว่ารายได้ที่เทศบาลนครเชียงใหม่จัดเก็บเป็นจำนวนเงินที่ต่ำมาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะที่จะเก็บจากประชาชน เพื่อให้เทศบาลนครเชียงใหม่มีรายได้เพียงพอต่อการจัดการขยะ ตลอดจนศึกษาถึงต้นทุนในการจัดการขยะ โดยวิธีการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) และวิธีการเผาแบบใช้เตาเผา (Incineration)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการกำหนดอัตราราคาจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่เหมาะสม โดยสอดคล้องกับหลักการผู้สร้างปัญหามลพิษควรเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัดมลพิษ (P-P-P : Polluter Pay Principle)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทางเลือกของระบบกำจัดขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่ระหว่างวิธีการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) และวิธีการเผาแบบใช้เตาเผา (Incineration)

สมมติฐานในการศึกษา

1. ต้นทุนในการจัดการขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่โดยการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาลจะต่ำกว่าการเผาแบบใช้เตาเผา
2. อัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เพื่อให้สมดุลกับรายจ่ายไม่ว่าเทศบาลจะใช้วิธีการกำจัดขยะแบบใด

¹ โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นระบบกำจัดขยะมูลฝอย เทศบาลนครเชียงใหม่, รายงานการศึกษาคความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์, เมษายน 2541, หน้า5-13.

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา การวิเคราะห์อัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจากการเปรียบเทียบต้นทุนในการจัดการขยะ โดยการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาลและการเผาแบบใช้เตาเผา มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็น 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงศรีวิชัย และแขวงเม็ງราย

2. วิธีการศึกษา ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าจากรายงานเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่

นิยามศัพท์

1. ต้นทุนในการจัดการขยะ หมายถึง ต้นทุนในการจัดการขยะของเทศบาลนครเชียงใหม่ ตั้งแต่การจัดเก็บจากแหล่งกำเนิดไปจนถึงสิ้นขบวนการกำจัด

2. การฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) หมายถึง การนำขยะมาเทกองในพื้นที่ซึ่งจัดเตรียมไว้แล้วใช้เครื่องจักรกลเกลี่ยและบดอัดให้ยุบตัวลง แล้วใช้ดินกลบทับและบดอัดให้แน่นอีกครั้ง หลังจากนั้นนำขยะมาเกลี่ยและบดอัดอีกเป็นชั้นๆ สลับด้วยชั้นดินกลบเพื่อป้องกันปัญหาในด้านกลิ่น แผลง และน้ำฝนชะล้าง และเหตุรำคาญอื่นๆ อินทรีย์สารที่มีอยู่ในขยะจะถูกย่อยสลายตามธรรมชาติโดยจุลินทรีย์ เป็นขบวนการย่อยสลายชนิดไร้อากาศ (Anaerobic Decomposition) ทำให้ขยะยุบตัวเกิดก๊าซมีเทนและน้ำเสียขึ้นในชั้นของขยะ²

3. การเผาแบบใช้เตาเผา (Incineration) หมายถึง การเผาที่ถูกสุขลักษณะโดยการควบคุมการเผาไหม้ให้สมบูรณ์ เป็นขบวนการรวมถึงการจุดไฟและเผาขยะที่เผาไหม้ได้ ไม่ว่าจะเป็นของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ซึ่งต้องใช้ความร้อนสูง เพื่อให้การเผาไหม้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ไม่ทำให้เกิดกลิ่นและควัน ทั้งไม่ทำให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะทางอากาศ ผลที่ได้สุดท้ายจากการเผา นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะแล้ว ยังมีก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์ น้ำ เถ้า และอาจมีก๊าซอื่นๆ ผสมมา หรือโลหะหนักปะปนมาก็ได้ ขึ้นอยู่กับชนิดของขยะที่ถูกเผา อนึ่งสำหรับกากที่เหลือจากการเผาไหม้จะถูกนำไปฝังที่ ณ สถานที่ฝังกลบขยะ ส่วนก๊าซที่เกิดขึ้นจากการเผาไหม้จะถูกปล่อยออกโดยตรงสู่บรรยากาศต่อไป หรืออาจผ่านระบบการกำจัดมลพิษในไอเสียก่อนปล่อยออก³

² สมทิพย์ คำนวีรวิชัย, มูลฝอยและของเสียที่เป็นภัย (สงขลานครินทร์ : คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2541), หน้า 4-34.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-19.

4. หลักการผู้สร้างปัญหามลพิษควรเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัดมลพิษ(P-P-P : Polluter Pay Principle) เป็นแนวความคิดที่ผู้สร้างปัญหามลพิษควรเป็นผู้รับภาระ โดยการออกค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดมลพิษ โดยรัฐบาลได้เสนอไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงอัตราการเกิดที่ค่าธรรมเนียมการจัดการขยะที่คุ้มกับการลงทุน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณาคำเนินการ
2. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลได้ในการกำจัดขยะ โดยการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาลและการเผาแบบใช้เตาเผา เพื่อช่วยให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจว่าการผลิตขยะของตนก่อให้เกิดต้นทุนและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่าใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved